

Nr 39

Utlåtande i anledning av väckta motioner om åtgärder för att öka beståndet av lax.

I två inom riksdagen väckta, till jordbruksutskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I: 222 av herr Nilsson, Yngve, och II: 283 av herr Darlin m. fl., har yrkats, att riksdagen ville besluta att hos Kungl. Maj:t hemställa om att fiskeristyrelsen erhåller i uppdrag att företaga utredning och avgiva förslag rörande åtgärder i syfte att på längre sikt förbättra beståndet av laxartad fisk i svenska fiskevatten.

Beträffande de skäl, som åberopats till stöd för yrkandena, får utskottet hänvisa till motionen II: 283.

Remissyttranden i anledning av motionerna har avgivits av vattenfallsstyrelsen, fiskeristyrelsen, vandringsfiskutredningen samt Svenska fiskevårdsförbundet.

Vattenfallsstyrelsen har i remissyttrande den 14 mars 1960 uttalat sig sålunda.

Såväl i den mån ifrågavarande motioner avser laxbeståndet i Östersjön, reproducerat i svenska älvar, som i den mån det avser övrig laxartad fisk i landets invatten, är det fråga om områden av den fiskevårdande verksamheten, som sedan mycket länge står i förgrunden för alla berörda myndigheters intresse.

Undersökningsverksamhet av mycket stor omfattning avseende laxartad fisk bedrivs dels av fiskeristyrelsens sötvattenslaboratorium bl. a. för medel, som i vattenmål ställes till förfogande av vattenregleringsföretag, dels av vandringsfiskutredningen på kraftindustrins bekostnad, dels även mera lokalt av hushållningssällskapens fiskeritjänstemän.

Inventering av vattendrag lämpade för laxartad fisk pågår i fiskeristyrelsens regi.

Åtgärder för förbättring av den laxartade fiskens livsbetingelser åvilar de fiskevårdande myndigheterna och utföres i den mån medel kan ställas till förfogande. Åtgärder för kompensation av skada på bestånden av laxartad fisk genom ingrepp av olika art — vattenregleringar, flottledsarbeten, vattenföreningar — föreskrivs i vattenmålen efter utredning av fiske-sakkunniga.

Vattenfallsstyrelsen är av den uppfattningen, att motionernas syfte redan är på lämpligaste sätt tillgodosett samt att motionerna följaktligen icke bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

Fiskeristyrelsen har anfört följande i ett den 22 februari 1960 dagtecknat remissyttrade.

Inledningsvis vill styrelsen erinra om att motioner i samma eller liknande syfte tidigare förelagts riksdagen. Senast torde så ha varit fallet vid 1956

års riksdag, då jordbruksutskottet efter hörande av bl. a. fiskeristyrelsen och vandringsfiskutredningen i samband med sitt ställningstagande i utlåtande nr 36 (höstsessionen) lämnade en utförlig redogörelse för frågans dåvarande läge. Styrelsen anser sig därför nu kunna inskränka sig till att lämna en kort redogörelse för vad som sedermera förekommit.

Efter förberedande undersökningar våren 1956 för igångsättande av en inventering av de mindre vattendrag, som kunde vara lämpliga för produktion av vandringsfisk, hemställde styrelsen hos Kungl. Maj:t om erforderligt anslag av vattenavgiften enligt 2 kap. 10 § vattenlagen för ifrågavarande inventeringsverksamhet. Genom beslut den 22 mars 1957 ställde Kungl. Maj:t av nämnda medel ett belopp å 110 000 kronor till styrelsens förfogande för sagda ändamål. Sedan styrelsen den 2 april 1957 i skrivelse till samtliga hushållningssällskap hemställt att sällskapen så snart som möjligt ville igångsätta och genomföra inventeringen, har av de närmast berörda sällskapens fiskerikon konsulenter — såsom framgår av till styrelsen lämnade verksamhetsberättelser — redan ett omfattande och värdefullt undersöknings- och planläggningsarbete utförts. Som exempel kan nämnas att vederbörande fiskerikon konsulenter hos Västernorrlands läns hushållningssällskap i rapport anmält, att inventeringsverksamheten under åren 1957—1959 omfattat elva i sin helhet och tre delvis undersökta vattendrag, medan omkring tio vattendrag återstår att undersöka. Av de elva helt undersökta vattendragen har slutlig redovisning och planläggning av åtgärder utarbetats samt nu överlämnats till styrelsen för följande sju: Bruksån, Sörforsån, Kramforsån, Gådeån, Rännöån, Navarån och Otterån. Nämnda exempel har anförts för att visa att samtidigt som ett omfattande arbete redan utförts, så återstår ännu en hel del att inventera och framför allt planlägga, innan styrelsen kan överblicka verksamheten samt fatta ställning till vilka åtgärder, som ur fiskeribiologiska, juridiska och icke minst ekonomiska synpunkter är mest ägnade att främja det syfte, som bl. a. nu ifrågavarande motionärer önskar se uppnått.

Eftersom laxbeståndets reproduktion till övervägande del är beroende på utvecklingen i de stora laxförande älvarna, säger det sig självt att det som föreskrives inom ramen för de vattenmål, varigenom vattenkraftintresset på bekostnad av bl. a. fiskeintresset tillgodoses, måste bli av avgörande betydelse för de framtida möjligheterna att bevara landets nuvarande laxbestånd. I och med att de stora älvarna bygges ut för vattenkraftändamål och därvid avtrappas, försvinner de naturliga lek- och uppväxtplatserna för laxen. Som kompensation härför ålägger vattendomstolarna vattenkraftexploatören att utföra odling av utvandringsfärdiga laxungar i en omfattning, som är beroende på den skada å laxfisket företaget i fråga anses komma att förorsaka. Denna odling av utvandringsfärdiga laxungar (s. k. smolt) är baserad på den forskningsverksamhet, som den förut nämnda vandringsfiskutredningen bedriver, och odlingen utföres till övervägande del av vattenfallsstyrelsen såsom ägare av flertalet i detta sammanhang aktuella vattenkraftanläggningar. Då emellertid den viktiga frågan huruvida det är praktiskt och ekonomiskt möjligt att genom smoltodling kompensera skador å ett laxbestånd ännu ej visat sig kunna besvaras med ett tveklöst ja, är det med största tillfidsställelse som styrelsen hälsar Kungl. Maj:ts dom i målet angående tillstånd till anläggande av ett kraftverk vid Härnäs i Mörrumsån. Genom att detta kraftverk nu ej kommer till stånd, blir det möjligt att för en kanske avsevärd tid framåt bevara och till och med öka en av landets värdefullaste laxstammar. Hur angelägna och riktiga de åtgärder, som antingen enligt ovan planerats i mindre vattendrag eller i en del fall redan vidtagits (ex. Testeboån i Gävleborgs län), än i och för sig är, så måste

styrelsen i anslutning till innehållet i nämnda dom understryka — så länge man ej med säkerhet vet något om smoltodlingens möjligheter — att det enda som i längden kan garantera en något så när stor laxreproduktion är att fisket får behålla ett par, tre någorlunda goda laxälvar i stort sett intakta.

Då såväl styrelsen som vandringsfiskutredningen redan har de flesta av de problem under arbete, som är av betydelse för frågan om laxbeståndets bevarande eller ökande, synes förevarande motioner ej behöva föranleda någon riksdagens åtgärd.

Vandringsfiskutredningen har i ett den 10 mars 1960 avgivet yttrande anfört följande.

Vandringsfiskutredningens verksamhet har alltmera kommit att inriktas på åtgärder avsedda att på konstlad väg kompensera kraftverkens menliga inverkan på laxens fortplantnings- och uppväxtmöjligheter i sådana älvar som äro eller inom den närmaste framtiden beräknas bli helt utbyggda. Det gäller alltså härvid bevarandet av laxbeståndet i Östersjön. Kompensationsåtgärder för bevarandet av bestånden av laxartade fiskarter i inlandet ha sålunda fallit utom ramen för utredningens verksamhet. Utredningen har emellertid full förståelse för önskvärdheten av att även åtgärder vidtagas för bevarandet och, där så är möjligt, upphjälpanDET av dessa senare bestånd. Så snart den i motionen omnämnda och enligt vad utredningen har sig bekant, av fiskeristyrelsen igångsatta och ledda inventeringen av vattendrag med laxartade fiskar avslutats, synes resultaten härav böra föranleda uppgörandet av en långtidsplan för utförandet av i motionen angivna åtgärder.

Under återopande av det anförda får vandringsfiskutredningen hemställa att motionen icke måtte föranleda någon åtgärd från riksdagens sida.

Svenska fiskevårdsförbundet har i ett den 6 april 1960 dagtecknat remissyttrande uttalat sig sålunda.

För närvarande pågår genom kungl. fiskeristyrelsens försorg en inventering av landets vattendrag, som har eller kan tänkas ge ökat vandringsfiskbestånd. Den avser även utmynna i förslag till rekonstruktion av förut befintliga laxbestånd, som av olika anledningar försvunnit.

Denna inventering som påbörjades redan 1957 är ännu ej avslutad. Genom hushållningssällskapen i landet och deras anställda fiskerikonsulenter görs en grundlig inventering av rikets vattendrag i just de syften som ifrågasävarande motioner avser. Dessa utredningar, som avser skapa fullständiga arbetsplaner för de vattendrag, där det befinnas möjligt att förbättra eller rekonstruera vandringsfiskbestånden, redovisas efter hand till fiskeristyrelsen. Dessa utredningar beräknas vara avslutade om ett par år.

Svenska Fiskevårdsförbundet anser för sin del, att den igångsatta utredningen kommer att ge en utomordentlig överblick av de olika arbetsprojekten, som redovisas, och möjlighet att genomföra dem.

På basis av det material som kommer att föreligga bör sedan genom centralfördelning av vattenavgiftsmedel de olika hushållningssällskapen ges möjligheter till direkta åtgärder i de särskilda vattendragen för att förbättra eller skapa nya laxbestånd.

Enligt de planer, som uppgöres av hushållningssällskapen, kommer med säkerhet kostnaderna för åtgärder i vandringsfiskfrämjande syfte att hållas vid en rimlig nivå och borga för att det blir förnuftiga och effektiva åtgärder som vidtas.

Ehuru så mycket arbete redan nedlagts och utredningsmaterial även samlats i det syfte motionerna avser genom fiskeristyrelsens inventering, vill förbundet dock understryka vikten av att denna avslutas snabbt. En ökad arbetstakt för inventeringens avslutande torde dock ej vara möjlig annat än med anställandet av extra personal.

Förbundet har tidigare i skilda sammanhang understrukit vikten av att allt, som kan vidtas för att underhålla och förbättra den naturliga laxreproduktionen, måste göras. Förbundet finner det därför tacknämligt att frågan, trots att anförda inventering pågår, ånyo blivit föremål för beaktande och uttalar som sin mening att denna inventering bör erhålla allt det stöd, som är möjligt.

Utskottet

I motionerna I: 222 och II: 283 har framförts ett yrkande, med avsikt att fiskeristyrelsen skall verkställa utredning i syfte att finna lämpliga utvägar för att på längre sikt förbättra beståndet av laxartad fisk i svenska fiskevattnen. Då, som framgår av de i det föregående återgivna yttrandena över motionerna, såväl fiskeristyrelsen som vandringsfiskutredningen redan har de flesta av de problem under arbete, som är av betydelse för frågan om laxbeståndets bevarande eller ökande, synes förevarande motioner inte påkalla någon riksdagens åtgärd.

Utskottet hemställer alltså

att riksdagen må avslå motionerna I: 222 och II: 283.

Stockholm den 8 november 1960

På jordbruksutskottets vägnar:

RUDOLF ANDERBERG

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Anderberg, Jonsson*, Sigfrid Larsson*, Bertil Andersson*, Nils Hansson, Hjalmar Nilsson, Gunnar Berg, Uno Olofsson, Harald Pettersson* och Ringaby;

från andra kammaren: herrar Hæggholm, Antby*, Lindström*, Arwesson, Jönsson*, Johanson i Västervik, Svensson i Vä, Franzén, Johansson i Öckerö* och Hedin.

* Ej närvarande vid justeringen

Reservation

av herr *Hedin*.